

4. Поташник М.М. Педагогическое творчество: проблемы и опыт. – К.: Радянська школа, 1988. – 192 с.
5. Таинственнее чем мир / Сост., авт. введения и комментарии В.В.Кларин, В.Н.Петрова. – М.: Знание, 1991. – 80 с.
6. Философский энциклопедический словарь. – М., 1983.

Н.В.Волкова

ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ІНФОРМАТИЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Статья посвящена вопросу формирования информационной культуры личности в условиях стремительной информатизации общества.

The article deals with the question of forming of information culture of a personality in the condition of swift informatization of society.

Сучасне суспільство характеризується прискоренням темпом розвитку техніки, створенням нових інтелектуальних технологій, перетворенням інформації у найважливіший глобальний ресурс людства.

Інформація – відомості про світ, що нас оточує, про процеси що протікають у ньому, які сприймаються живими організмами, управляючими машинами та іншими системами. Інформація в перекладі з латинської мови означає: роз'яснення, виклад чого-небудь або відомості про щось. Таке поняття як опрацювання інформації з'явилося відносно нещодавно, але опрацювати інформацію люди почали ще у давні часи [4,32].

У сучасних умовах інформація розглядається як дещо самостійне, в одному ряду із такими категоріями як матерія та енергія. Так, А.Д.Урсул стверджує, що інформація виявляється не просто засобом, навіть атрибутом матерії і усіх її систем, і відіграє більш важливу роль в “житті” цих систем, у природі взагалі. Він відмічає, що інформація допомагає кардинальним чином змінювати всю структуру соціальної діяльності.

Інформаційна культура являється однією із складових загальної культури, пов'язана із соціальною природою людини і є продуктом її різноманітних творчих здібностей. Темпи інформації суспільства обумовлюють актуальність проблеми

формування інформаційної культури особистості. Концепція інформаційної культури особистості ґрунтується на трактуванні людини, яка створює та сприймає інформацію, а інформаційна культура особистості розглядається як інструмент засвоєння та адаптації до умов зовнішнього середовища і як спосіб гармонізації внутрішнього світу людини в ході засвоєння всього об'єму соціально-значущої інформації.

Можна виділити такі елементи інформаційної культури:

- уже добуті знання про природу, суспільство, мислення, техніку та способи діяльності;
- способи діяльності, які втілюються у вміннях та навичках особистості;
- досвід творчої пошукової діяльності по вирішенню нових проблем, які виникають перед суспільством;
- норми ставлення до світу, один одного і т.д.

Останнім часом набула розповсюдження думка про те, що звичайне (всіма прийняте) значення слова "інформація" є надто еластичним, широким. Тому було запропоноване таке значення: "міра певності в повідомленні".

Спочатку із покоління в покоління інформація передавалася усно. Це були відомості про фахові навички, наприклад, про прийоми полювання, опрацювання полювальних трофеїв, засоби землеробства та ін. Але потім інформацію стали фіксувати у вигляді графічних образів навколишнього світу. Так, перші наскальні малюнки тварин, рослин, людей з'явилися приблизно 20-30 тис. років тому.

Розпочатий пошук більш сучасних засобів фіксування інформації призвів до появи писемності. Спочатку люди записували розрахунки з покупцями, а потім написи і перше слово. Як носій інформації використовували різні матеріали. В Індії – пальмові листи, у Вавилоні – глиняні плитки, на Русі користувалися берестом. Писемність була новим кроком людства у сфері збереження і передачі інформації. Першим революційним явищем тут став вихід друкарського верстата, завдяки якому з'явилася книга і, у такий спосіб, стало можливе тиражування фахових знань, зафіксованих на матеріальному носіїві.

На сьогодні потоки книг, зливаючись з потоками технічної документації і багатотомної довідкової літератури, утворюють океани інформації. Цю інформацію необхідно зберігати і передавати споживачу, для чого потрібний мобільний і ємнісний носій.

Але книга є незручним, складним, дорогим, головне - "повільним" носієм інформації. Вона не може безпосередньо впливати на виробничий процес. Спочатку людині необхідно знайти потрібну йому книгу, засвоїти накопичені в ній знання, що пізніше зможуть дати поштовх подальшому виробництву. Збереження книг потребує величезних знань і спеціальних кліматичних умов, а їхня доставка споживачу пов'язана із значними витратами розмноженні багатьох примірників та великими транспортними перевезеннями. Книга як носій інформації сьогодні вже відстає від навального просування людства шляхом освоєння природи. Прогрес у цій діяльності зумовлений у першу чергу розвитком комунікацій, тобто зв'язком між людьми, потребує розширення впливу інфосфери та техносфери [5,72].

Інформаційні стосунки, які виникають під час одержання, використання, поширення та зберігання інформації, потребують розроблення моделі фахівця *інформаційного профілю*.

Підготовка таких спеціалістів і створення умов для здобуття освіти в галузі інформаційної діяльності визнається справою державної ваги [1].

Інформаційна культура будь-якого фахівця (особистості) - це культура сприйняття інформації. Даний елемент допускає можливість керування власною увагою. Безсумнівно, увага - процес, що має і рефлекторний, і вольовий варіанти, полегшує впровадження раціональних механізмів у його здійсненні. Кожна людина зосереджує увагу на інформації, що відбиває її інтереси, потрібна їй, що вражає своєю незвичайністю. Проте практично кожний з нас спроможний відсіювати інформацію, що не відповідає нашим внутрішнім настановам, очікуванням, хоча рівень усвідомленості такого відсіювання різний. Для когось неприйнятним буде інформаційне повідомлення, що негативно впливає на психічний стан і викликає неприємну

асоціацію, тож у результаті відсіювання цей вплив буде зведено до мінімуму. Іншому не важко абстрагуватися від красивих слів і зосередити увагу тільки на ідеї, відсіяти красивий малюнок і зрозуміти відвертий смисл виниклого впливу. Культура сприйняття припускає і звичку ознайомлення з інформаційним повідомленням у повному обсязі, і звичку не заперечувати трансльованій ідеї, не дослухавши її до кінця, проте багато що в цьому процесі залежить і від самого фахівця, від його знання особливостей і розмаїття рівнів інформаційної культури.

Коляда М.Г. говорить, що, маючи справу з інформацією, надто важливо:

- розуміти, яка інформація потрібна, де її шукати;
- відсіювати невірогідну, застарілу, непотрібну інформацію;
- на основі наявних знань і здобутої інформації по-новому, ясно й чітко уявляти предмет інтересу, виробляти нові знання про різноманітні процеси;
- ділитися своїми знаннями з навколишніми, зокрема створюючи свої джерела інформації (наприклад, свій Web-сайт в Інтернеті);
- усе перераховане важливо робити ефективно, використовуючи для цього сучасні інформаційні технології;
- усе перераховане важливо вміти робити як одному так і в команді, з використанням як розподіленої індивідуальної, так і колективної діяльності [2,76-77].

Інформаційна культура визначає зміст думок, поведінку й характер практичної діяльності людей. Саме інформаційна культура покликана гармонізувати внутрішній світ суб'єкта, виробляючи раціональну інформаційну поведінку, завдяки чому він (суб'єкт) може досягти рівноваги в інформаційному взаємообміні з комп'ютерним і телекомунікаційним середовищем. Інформаційна культура – явище соціальне, тісно пов'язане з загальною культурою особистості й суспільства.

Об'єктом інформаційної культури є процеси інформаційної взаємодії суб'єктів і соціальних груп. Для інформаційного спеціаліста (документознавець, бібліотечний спеціаліст, інформаційний менеджер) інформаційна культура є основою професіограми, а її складові входять до ядра професійних знань, умінь і навичок. Структура інформаційної

культури суб'єкта повинна включати: елементи комунікативної, лексичної, інформаційно-правової, книжкової культури, культури наукового дослідження й розумової праці, культуру використання нових інформаційних технологій.

Інформаційна культура як особистості, так і суспільства ґрунтується на гармонізації внутрішнього світу окремих членів суспільства в перебігу освоєння всього обсягу соціальної потрібної інформації. Особливо це стосується інформаційних працівників, які повинні підтримувати “екологію інформаційного середовища”, яку розумітимемо як взаємини між об'єктами соціальних комунікацій між собою і з навколишнім інформаційним середовищем, а також підтримання якості цього середовища, зокрема мережі “Інтернет” як у плані подання інформації в мережу, так і в плані пошуку в ній інформації для задоволення інформаційних потреб користувачів.

Існує три основних аспекти, характерні для інформаційного суспільства:

- *технічний* – вся апаратно-технічна база інформатики;
- *програмний* – усі програмні продукти інформатики;
- *комунікаційний* – усі види комп'ютерних мереж з їхньою можливістю передачі інформації, усі види телефонного і факсимільного зв'язку.

У період переходу до інформаційного суспільства крім розв'язання згаданих вище проблем необхідно підготувати людину до швидкого сприйняття й опрацювання великих обсягів інформації, оволодінню нею сучасними засобами, методами і технологією роботи. Крім того, нові умови роботи породжують залежність інформованості однієї людини від інформації, придбаної іншими людьми. Йдеться про те, що людина повинна мати певний рівень культури щодо дій з інформацією. Для відображення цього факту був уведений термін інформаційна культура.

Інформаційна культура має різні тлумачення: як розуміння сучасної картини світу, як компетентність і здатність працювати з інформацією і людьми і т. ін. Нам здається, що найповніше поняття інформаційної культури визначив В.Н.Михайловський [3]. Він вважає, що це новий тип

спілкування, який дає можливість вільного виходу і доступ до інформаційного буття на всіх рівнях від глобального до локального, новий тип мислення, що формується в результаті звільнення людини від рутинної інформаційно-інтелектуальної роботи. Серед рис, що визначають цей тип мислення, вже сьогодні яскраво виявляється орієнтація на саморозвиток і самонавчання.

Інформаційна культура не тільки визначає тип поведінки, але і висуває вимоги до відповідальності самовизначення людини. Ці вимоги до рівня інформаційної культури реалізуються в процесі навчання й практики і формують певний соціальний характер, який визначає вимоги до типу мислення, до світосприйняття, потребує розвитку інтелектуальних, комунікативних якостей.

Для вільної орієнтації в інформаційному потоку людина повинна досягти певного рівня інформаційної культури як складової частини загальної культури. Інформаційна культура пов'язана із соціальною природою людини. Вона є продуктом різноманітних можливостей людини і виявляється в таких аспектах:

- у конкретних навичках щодо використання технічних пристроїв (від телефону до персонального комп'ютера і комп'ютерних мереж);
- у здатності і готовності використовувати у своїй діяльності комп'ютерні інформаційні технології, базовою складовою яких є численні програмні продукти;
- в умінні витягати інформацію з різноманітних джерел: як із періодичної преси, так і з електронних комунікацій, подавати її в зрозумілому вигляді і вміти її ефективно використовувати;
- у володінні основами аналітичної переробки інформації;
- в умінні працювати з різноманітною інформацією;
- у знанні особливостей інформаційних потоків у своїй сфері діяльності.

Інформаційна культура вбирає в себе знання з тих наук, що сприяють її розвитку і пристосуванню до конкретного виду діяльності. Невід'ємною частиною інформаційної культури є знання нових інформаційних технологій й уміння їх

застосовувати як для автоматизації рутинних операцій, так і в неординарних ситуаціях, що потребують нетрадиційного творчого підходу.

Підсумовуючи викладене, можна сказати, що необхідно створювати всі необхідні умови, що сприятимуть формуванню своєрідної культури спілкування в сучасному інформаційному суспільстві, і, як наслідок, формування інформаційної культури, як однієї з важливих складових духовного світу людини, яка буде жити у світі, де той, "хто володіє інформацією, той володіє світом".

Література

1. Закон України про інформатизацію № 2657-ХІІ від 2 жовт.1992р.// Відомості Верховної Ради України. - 1992. - № 48. - С.650.
2. Коляда М.Г. Інформаційна культура економіста в умовах ринкової економіки.// Педагогіка і психологія.-2003.№2.- С.73-80.
3. Михайловский В.Н. Формирование научной картины мира и информатизация. – Спб: Петрополис,1994.-56с.
4. Ракитов А.И. Философия компьютерной революции.М.1991.
5. Урсул А.Д. Ноосферная модель науки и образования XXI века. // Социально-политический журнал. М., 1996. - №4.- С.75.

Е.С.Полякова

ИНТЕНСИФИКАЦИЯ МУЗЫКАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ПРОЦЕССА В ВЫСШЕЙ ШКОЛЕ

У статті розглядаються два шляхи інтенсифікації музично-педагогічного процесу у вищій школі: а) вдосконалення системи освіти; б) зміна методологічних підходів. Ресурсами інтенсифікації в руслі холистско-синергетичного підходу стоять: державна підтримка, опора на новітні наукові дослідження, особистісні потенції педагогів і студентів, закономірності музично-педагогічного процесу.

Two ways of the intensification of a musical and pedagogical process at higher educational institutions are examined